

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ / ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Κυριακή 7 Απριλίου 2013

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α. Φιλελεύθερα κινήματα (αρχές 19^{ου} αιώνα).
- β. Συνθήκη του Μπρέστ Λιτόφσκ.
- γ. Κίνημα Αδεσμεύτων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Το εθνικό όραμα της απελευθέρωσης των «αλύτρωτων» ιστορικών χωρών υποβοηθούσε τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού κράτους και της κοινωνίας.
2. Στις 28 Ιουνίου 1919 υπεγράφη η συνθήκη των Βερσαλλιών στην οποία υπερίσχυσαν οι επιδιώξεις της Γαλλίας.
3. Η Ελλάδα στις 9 Φεβρουαρίου 1934 συνυπέγραψε το τετραμερές Βαλκανικό Σύμφωνο με τη Γιουγκοσλαβία, Βουλγαρία και Τουρκία.
4. Στις 12 Φεβρουαρίου 1945 υπεγράφη η Συμφωνία της Βάρκιζας με σκοπό τη διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών και δημοψηφίσματος για το πολιτειακό ζήτημα.
5. Η συνθήκη ειρήνης του Αγίου Φραγκίσκου που υπογράφηκε στις 7 Σεπτεμβρίου 1951 προέβλεπε την παραίτηση της Ιαπωνίας από εδάφη της Ασίας και την άμεση καταβολή όλων των επιδικασμένων επανορθώσεων.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες ήταν οι συνέπειες του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου σε επίπεδο ανθρώπων, ηθικής και αρχών;

Μονάδες 10

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2013

E_3.Ιλ3Γ(ε)

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στις δύο πιο σημαντικές κρίσεις του Ψυχρού Πολέμου, το περιεχόμενο της έννοιας της «ύφεσης» και τον τρόπο που αυτή αποτυπώθηκε στις αρχές της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι.

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αφού αξιοποιήσετε τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες του ιστορικού παραθέματος, να αναφερθείτε στο ζήτημα της πολιτικής συγκρότησης των Ελλήνων κατά τα πρώτα χρόνια της Επανάστασης του 1821, καθώς και στο ρόλο που διαδραμάτισαν οι πολιτικές ομαδοποιήσεις στον Επαναστατικό Αγώνα.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στη διαδρομή του πρώτου έτους του αγώνα, το αίτημα της διοργάνωσης συνταγματικής πολιτείας διακηρύχθηκε ως πρωταρχική επιδίωξη του επαναστατημένου λαού από τα αυτοσχέδια αντιπροσωπευτικά όργανα που συνήλθαν κατά τόπους [...] Έτσι, έχουμε την εμφάνιση των τοπικών πολιτευμάτων κατά το πρώτο έτος του Αγώνα σε πολλά σημεία του ελληνικού χώρου. Τα πολιτεύματα αυτά ήταν τα εξής: α) Ο Οργανισμός της Πελοποννησιακής Γερουσίας, στον οποίο κατέληξαν μια σειρά πρωτοβουλίες συντάξεως πολιτείας στον επαναστατημένο Μοριά, με αφετηρία τη συνέλευση των Καλτεζών (Μάιος 1821), τις συνελεύσεις των Βερβένων (Ιούλιος 1821) και της Ζαράκοβας (Αύγουστος 1821) και τέλος, τη συνέλευση του Άργους (Δεκέμβριος 1821), στην οποία πρωτοστάτησε ο Δημήτριος Υψηλάντης και πήραν μέρος είκοσι τέσσερις αντιπρόσωποι που είχαν αναδειχθεί με έμμεση εκλογή. β) Ο Οργανισμός της Γερουσίας της Δυτικής Ελλάδος, που ψηφίστηκε με πρωτοβουλία του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου στις 4 Νοεμβρίου του 1821, από συνέλευση τριάντα τριών προκρίτων που συνήλθε στο Μεσολόγγι και αντιπροσώπευε τις περιοχές της Αιτωλίας και της Ηπείρου. γ) Η Νομική Διάταξις της Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος ή Οργανισμός του Αρείου Πάγου, Γερουσίας της Ανατολικής Ελλάδος, κείμενα που συντάχθηκαν από τον Θεόδωρο Νέγρη και ψηφίστηκαν στις 15 Νοεμβρίου 1821 στα Σάλωνα (σημερινή Άμφισσα) της Φωκίδας από εβδομηκοντάμελη συνέλευση που αντιπροσώπευε όλη την ανατολική ηπειρωτική Ελλάδα, από την Αττική μέχρι τη Μακεδονία.

Για να ολοκληρωθεί η επισκόπηση των τοπικών πολιτευμάτων του Αγώνα, θα πρέπει ν' αναφερθούν και τα συνταγματικά σχέδια που ψηφίστηκαν από συνελεύσεις του επαναστατημένου λαού των δύο νήσων, Σάμου και Κρήτης [...]

Η σημασία της εμφάνισης των τοπικών πολιτευμάτων ως στοιχείων της επαναστατικής πράξης συνίστατο πρώτον, στην πρόθεση που εξεδήλωναν για τη θεμελίωση πολιτειακής ευνομίας στις εξεγερμένες περιοχές και δεύτερον, στην

απόπειρα να εντάξουν στο σύγχρονο πρότυπο πολιτειακής και διοικητικής οργάνωσης που εισήγαγαν, κάποια από τα συστατικά της παραδοσιακής πραγματικότητας της ελληνικής κοινωνίας, όπως π.χ. η εκπροσώπηση των κοινοτήτων, η ενσωμάτωση των ενόπλων στοιχείων στη νέα διοικητική δομή, για να τεθούν υπό τον έλεγχο της έννομης τάξης, και η υιοθέτηση ως ισχύοντος δικαίου εκείνου των αιμνήστων χριστιανών αυτοκρατόρων. Βέβαια, όπως είναι γνωστό, τα τοπικά πολιτεύματα του Αγώνα δεν πρόλαβαν, ουσιαστικά, να δοκιμαστούν στην πράξη [...]

Η ύπαρξη των πρώιμων συνταγματικών κειμένων των τοπικών πολιτευμάτων, ωστόσο, διαθέτει ειδικό βάρος, με την έννοια ότι δημιούργησε από το πρώτο ήδη έτος του Αγώνα ένα πλαίσιο πολιτειακού προβληματισμού, που προσέδωσε πυκνότητα στον υπό κυοφορία ελληνικό συνταγματισμό. Εξάλλου τα πολιτεύματα, ειδικότερα της Κρήτης και της Σάμου, δημιούργησαν για τις δύο νησιωτικές κοινωνίες συνταγματικά προηγούμενα, τα οποία θα έβρισκαν τη συνέχειά τους στην αλληλουχία των συντακτικών πράξεων και καταστατικών μεταρρυθμίσεων που σηματοδότησαν κατά τον 19ο αιώνα, και μέχρι το 1912–1913, την πολιτική ιστορία των δύο νήσων [...]

(Βουλή των Ελλήνων, *30 χρόνια από το Σύνταγμα του 1975, Τα Ελληνικά Συντάγματα από το Ρήγα έως σήμερα*, Αθήνα 2004, σ.18 - 21)

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τα στοιχεία των παρακάτω κειμένων και τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε στις συνθήκες ανακήρυξης της αβασιλευτής δημοκρατίας στην Ελλάδα και στα γεγονότα που την ακολούθησαν έως το 1927.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Δύο χρόνια αργότερα, τον Μάρτιο του 1924, οι ριζοσπάστες βενιζελικοί, ενεργώντας και πάλι αντίθετα με τις επιθυμίες του ίδιου του Βενιζέλου, ανακήρυξαν την Ελληνική Δημοκρατία με «σκανδαλώδη και ανώμαλο τρόπο» - όπως τον χαρακτήρισε πρόσφατα ένας μελετητής. Το δημοψήφισμα για το καθεστωτικό ζήτημα πραγματοποιήθηκε μόνον αφού πρώτα εξορίστηκε ο βασιλιάς Γεώργιος και ανακηρύχθηκε η Δημοκρατία. Δεν είναι περίεργο που η νεαρή Δημοκρατία ποτέ δεν απαλλάχτηκε ολότελα από το έγκομο στίγμα με το οποίο τη σημάδεψαν οι εξελίξεις εκείνες. Ο Ουίλλιαμ Μίλλερ, ο οποίος παρακολούθησε εκ του σύνεγγυς τα γεγονότα, έγραψε αργότερα πως, όταν ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου ανακήρυξε τη Δημοκρατία από τα σκαλοπάτια της Παλαιάς Βουλής, «δεν μπορούσε να διακρίνει ούτε μεγαλύτερο ενθουσιασμό ούτε μεγαλύτερη εχθρότητα απ' ότι έδειξε ο κόσμος όταν έδωξαν τον βασιλιά. Ο λαός αδιαφορούσε. Είχε κουραστεί από τις αλλαγές και δεχόταν τα τετελεσμένα γεγονότα.

(Mark Mazower, *Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του μεσοπολέμου*. ΜΙΕΤ, 2002, σ. 42.)

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2013

E_3.Ιλ3Γ(ε)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το δημοψήφισμα διεξήχθη την 13^η Απριλίου 1924 με απόλυτον τάξιν. Με απόλυτον τάξιν οι βασιλόφρονες είχαν όλην την ευχέρειαν να διεξαγάγουν έντονον αγώνα υπέρ της βασιλείας. Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος έδωσεν 758.472 ψήφους υπέρ της δημοκρατίας ή 69,95% και 325.322 ψήφους ή 30,05% υπέρ της βασιλείας επί συνόλου ψηφισάντων 1.984.065. (Κατά το δημοψήφισμα ενήφισαν και οι υπηρετούντες εις τας ενόπλους δυνάμεις ως και οι μη εγγεγραμμένοι εις τους εκλογικούς καταλόγους πρόσφυγες). Το αποτέλεσμα ημφεσβιτήθη από την μερίδα των βασιλοφρόνων που συνεσπειρώθη περίξ του Π. Τσαλδάρη και διετήρησε τας επιφυλάξεις της δια το δημοκρατικόν πολίτευμα μέχρι του 1932. Ο Μεταξάς με απόλυτον συνείδησιν της πραγματικότητος, έσπευσε να αναγνωρίση το αποτέλεσμα και να δηλώση ότι θα πολιτευθή εντός του πλαισίου του νέου πολιτεύματος [...] Αι εκλογαί που διεξήχθησαν την 7^η Νοεμβρίου 1926, δρόμιση χρόνια μετά το δημοψήφισμα, αποτέλεσαν πανηγυρικήν επιβεβαίωσιν του αποτελέσματος.

(Γρηγόριος Δαφνής, *Η Ελλάδα μεταξύ δύο πολέμων 1923-1940*.
Κάκτος, 1997, τ. Α, σ. 345)

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Ο θάνατος της Δημοκρατίας όμως, της οποίας η πολυτάραχη ύπαρξη διάρκεσε μόλις έντεκα χρόνια, ενώ έκλεισε από πολιτική άποψη το πολιτειακό ζήτημα, δεν οδήγησε την Ελλάδα σε μια νέα εποχή κοινοβουλευτικής σταθερότητας. Αντίθετα, μόλις παραμερίστηκε το πολιτειακό, αποκαλύφθηκε περίτρανα η ανικανότητα του πολιτικού κόσμου.

(Mark Mazower, *Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του μεσοπολέμου*.
ΜΙΕΤ, 2002, σ. 47.)

(Σημείωση: Τα κείμενα έχουν μεταφερθεί στο μονοτονικό σύστημα, ωστόσο έχει διατηρηθεί η ορθογραφία των πρωτότυπων κειμένων.)

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ / ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Κυριακή 7 Απριλίου 2013
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

- α. Σελ. 13: «Φιλελεύθερα κινήματα θεωρούμε τις κινήσεις ... ελευθεριών των πολιτών». Και «Τα φιλελεύθερα κινήματα ... του Συντάγματος».
- β. Σελ. 95: «Τον Μάρτιο του 1918 ... του Καυκάσου».
- γ. Σελ. 153: «Στους κόλπους του τρίτου κόσμου ... μέχρι στόχους του».

ΘΕΜΑ Α2

1. Λάθος
2. Σωστό
3. Λάθος
4. Σωστό
5. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

Σελ. 80 – 81: «Τελείωσε ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος ... και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας».

ΘΕΜΑ Β2

σελ. 146 – 147: «Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 ... από την Τουρκία». Και
σελ. 148: «Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 ... των συνόρων στην Ευρώπη».

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Από το σχολικό βιβλίο μπορούν να αξιοποιηθούν οι σελίδες 29-30: «**Η πολιτική συγκρότηση των Ελλήνων**. Στην Πελοπόννησο κυρίως...στον έλεγχο και την άσκηση της εξουσίας». Και σελ. 31: «Εξαρχής λοιπόν...αποτελούσε διακήρυξη και υπόσχεση μάλλον παρά πραγματικότητα».

Από το ιστορικό παράθεμα τα βασικά σημεία που απαντούν στο ερώτημα λαμβάνοντας υπόψη τα δύο σκέλη του είναι:

Ως προς το ζήτημα της πολιτικής συγκρότησης των Ελλήνων

- Το αίτημα για διοργάνωση συνταγματικής πολιτείας αποτέλεσε την πρωταρχική επιδίωξη του επαναστατημένου λαού.
- Αυτοσχέδια αντιπροσωπευτικά όργανα συνήλθαν κατά τόπους οδηγώντας σε τοπικά πολιτεύματα με κυριότερα:
 - α) Τον Οργανισμό της Πελοποννησιακής Γερουσίας ως αποτέλεσμα στο Μοριά των συνελεύσεων των Καλτεζών, των Βερβένων, της Ζαράκοβας και τη συνέλευση του Άργους (πρωτοστάτησε ο Δημήτριος Υψηλάντης και πήραν μέρος είκοσι τέσσερις αντιπρόσωποι που είχαν αναδειχθεί με έμμεση εκλογή.
 - β) Τον Οργανισμό της Γερουσίας της Δυτικής Ελλάδος, αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου.
 - γ) Την Νομική Διάταξις της Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος ή Οργανισμό του Αρείου Πάγου, Γερουσίας της Ανατολικής Ελλάδος, επρόκειτο για κείμενα του Θεόδωρου Νέγρη που ψηφίστηκαν από εβδομηκονταμελή συνέλευση αντιπροσωπεύοντας όλη την ανατολική ηπειρωτική Ελλάδα, από την Αττική μέχρι τη Μακεδονία.
- Συνταγματικά σχέδια ψηφίστηκαν και από συνελεύσεις του επαναστατημένου λαού των δύο νήσων, Σάμου και Κρήτης.

Ως προς το ρόλο που διαδραμάτισαν οι πολιτικές ομαδοποιήσεις στον Επαναστατικό Αγώνα.

Η σημασία της εμφάνισης των τοπικών πολιτευμάτων έγκειται:

- Πρώτον, στην πρόθεση θεμελίωσης πολιτειακής ευνομίας στις εξεγερμένες περιοχές.
- Δεύτερον, στην απόπειρα να εντάξουν συστατικά της παραδοσιακής πραγματικότητας της ελληνικής κοινωνίας στο σύγχρονο πρότυπο πολιτειακής και διοικητικής οργάνωσης που εισήγαγαν:
 - η εκπροσώπηση των κοινοτήτων
 - η ενσωμάτωση των ενόπλων στοιχείων στη νέα διοικητική δομή
 - η υιοθέτηση ως ισχύοντος δικαίου εκείνου των χριστιανών αυτοκρατόρων.

- Αν και τα τοπικά πολιτεύματα του Αγώνα δεν δοκιμάστηκαν στην πράξη, ωστόσο δημιούργησαν από το πρώτο ήδη έτος του Αγώνα ένα πλαίσιο πολιτειακού προβληματισμού. Ειδικότερα, τα πολιτεύματα της Κρήτης και της Σάμου δημιούργησαν για τις δύο νησιωτικές κοινωνίες συνταγματικά προηγούμενα.

ΘΕΜΑ Δ1

Στοιχεία απάντησης:

Σχολ. Βιβλίο σελ. 101: «Προς την πολιτική σταθεροποίηση». Μόνο σαν πρόλογος και για να εξηγηθεί το περί φιλοβενιζελικού στρατιωτικού καθεστώτος, προτείνεται και το απόσπασμα της σελ. 91 **προαιρετικά**.

Τα στοιχεία των πηγών, που πρέπει να καταγραφούν, είναι:

1. η ανακήρυξη της αβασίλευτης δημοκρατίας από τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου μετά την έξωση του Γεωργίου και η άποψη του Ουίλλιαμ Μίλλερ
2. το αμφισβητούμενο δημοψήφισμα και η θέση των φιλοβασιλικών πολιτικών, Τσαλδάρη και Μεταξά, όπως περιγράφονται από το Γρηγ. Δαφνή. Ο τελευταίος επιβεβαιώνει την εγκυρότητα του αποτελέσματος με τα στοιχεία των επομένων εκλογών.
3. τα τελικά συμπεράσματα του Mazower: βραχύς ο βίος της ελληνικής αβασίλευτης δημοκρατίας, μόλις 11 χρόνια και πρόφανής η ανικανότητα των Ελλήνων πολιτικών, αφού δεν φάνηκε να διορθώνονται τα πράγματα, όταν λύθηκε το πολιτειακό ζήτημα της χώρας.

(ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι απαντήσεις στα θέματα της ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΟΜΑΔΑΣ είναι ενδεικτικές και επισημαίνουν τα στοιχεία εκείνα, τα οποία πρέπει οι εξεταζόμενοι να λάβουν υπόψη τους για τις απαντήσεις, χωρίς να δεσμεύουν ούτε ως προς την αξιοποίησή τους ούτε ως προς τον τρόπο ανάπτυξης της απάντησης.)